

N:o 19.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862; gifven Stockholms slott den 9 januari 1897.

Under återopande af bifogade i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag.

om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Härigenom förordnas, att 41 § konkurslagen, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Härtill må ej utses rättens ordförande, ej heller, i stad, annan ledamot af rätten; dock att, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, ledamot af annan afdelning må till ombudsman förordnas. Ombudsmannen åligger att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 22 november 1895

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE
CHRISTERSON,
WERSÄLL.

Departementschefen statsrådet Östergren anförde i underdånighet:

»I skrifvelse den 3 sistlidne maj har Riksdagen tillkännagifvit, att Riksdagen för sin del antagit en lag angående ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881. Sedan högsta domstolen öfver detta lagförslag afgifvit utlåtande, har Eders Kongl. Maj:t, på sätt protokollet för den 15 innevarande månad utvisar, förklarat sig icke vilja godkänna förslaget i oförändradt skick.

Som emellertid mot förslaget anmärkts allenast, att dels dess affattning lätteligen kunde föranleda olika tolkningar, dels detsamma, äfven enligt inskränkande tolkning, innebure en i visst afseende vidsträcktare lagändring, än af tillräckliga skäl påkallades, och då i öfrigt ett lagstads-gande i den af Riksdagen afsedda riktning synes lämpligt, har jag låtit inom justitiedepartementet, med iakttagande af hvad sålunda anmärkts, upprätta nytt förslag i ämnet, af följande lydelse:

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Häri genom förordnas, att 41 § konkurslagen, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man att i konkurs-saken vara rättens ombudsman. Härtill må ej utses rättens ordförande, ej heller, i stad, annan ledamot af rätten eller, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, af den afdelning. Ombudsmannen åligger att öfver gode männens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurs-saken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed; gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder»;

Och hemstälde departementschefen i underdånighet, att öfver detta förslag högsta domstolens utlåtande måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lemna bifall.

Ex protocollo:

Aug. von Hartmansdorff.

Förslag

III

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol tisdagen den 10 december 1895.

Andra rummet.

Närvarande:

**Justitieråden: HERNMARCK,
AHLGREN,
NORBERG,
HAMMARSKJÖLD,
HUSS,
CARLSON,
CLAËSON.**

T. f. byråchefen för lagärenden, konstituerade revisionssekreteraren Hammarskjöld föredrog i underdånighet:

Note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 22 nästlidne november, hvarmedelst, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmälde, högsta domstolens utlåtande inforrats öfver följande inom justitiedepartementet utarbetade förslag till

Lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Härigenom förordnas, att 41 § konkurslagen, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Härtill må ej utses rättens ordförande, ej heller, i stad, annan ledamot af rätten eller, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, af den afdelning. Ombudsmannen åligger att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed: gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.

Justitierådet *Clässon* yttrade: »Det enligt lagförslaget gjorda undantag i afseende å rådstufvurätter i större städer synes mig vara särdeles olämpligt. Något behof af ett dylikt undantagsstadgande föreligger icke, ty just i de större städerna finnas för rättens ombudsmannabefattning fullt lämpliga personer till stort antal utom rådstufvurätten. De beaktansvärda skäl, som under ärendets behandling hos Riksdagen blifvit anförda till stöd för den mening, att rådstufvurätt icke må ega att förordna någon af sina egna ledamöter till rättens ombudsman i konkurs, gälla i allt väsentligt äfven de på två eller flera afdelningar arbetande rådstufvurätterna. Den tillsyn rätten bör ega dess ombudsman, och hvilken tillsyn, jemlikt 42 § konkurslagen, kan sträckas ända derhän, att ombudsmannen må från befattningen entledigas, blir mycket lätt illusorisk, eller kan åtminstone få skenet häraf och menligt inverka på domstolens anseende, om det tillåtes ledamöter på konkursafdelningen att förordna sina kolleger på rådstufvurättens andra afdelningar till rättens ombudsmän i konkurser. Jag hemställer fördenskull, att orden »eller, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, af den afdelning» må ur förslaget uteslutas.

Med den allmänna grundsats, hvarpå lagförslaget hvilar, läser det i förslaget använda uttryck; ledamot af rätten väl afse ej blott ordinarie rådman utan jemväl en hvar annan, som i egenskap af domare tienstgör inom rådstufvurätten. Men då uttrycket möjligen kan fattas så, att det blott åsyftar ordinarie bisittare, torde de nämnda orden utbytas mot andra, hvilka tydligare angifva den verkliga innebörden af stadgandet.

Hvarken i nu gällande lag eller i förslaget finnes föreskrift derom, att då en till rättens ombudsman utsedd person förordnas att bestrida domaresyssla i den rätt, hos hvilken konkursen är anhängig, han är skyldig att genast frånträda ombudsmannabefattningen. I den mån förbudet att

vara rättens ombudsman utsträckes blir det mera behöfligt att härom gifva föreskrift, så att icke ordförande i häradsrätt eller ordförande eller ledamot i rådstufvurätt må samtidigt utöfva domarekall och vara rättens ombudsman i någon vid rätten anhängig konkurs. Jag tillstyrker, att en särskild bestämmelse härom må införas i lagförslaget; och torde tillika meddelas ett öfvergångsstadgande i fråga om de domare, som då lagen träder i kraft redan äro förordnade till rättens ombudsmän.»

Justitierådet *Carlson* ansåg i likhet med justitierådet *Claëson*, att stadgande borde meddelas derom, att om den, som blifvit till rättens ombudsman utsedd, sedermera komme i den ställning, att han dämera icke kunde dertill förordnas, det lemnade uppdraget dermed upphörde.

Justitierådet *Huss* anförde: »Jag instämmer i justitierådet *Claësons* yttrande, såvidt det innefattar hemställan att orden »eller der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, af den afdelning» må ur förslaget uteslutas.

För den händelse emellertid att det anses böra medgifvas den afdelning af rådstufvurätt, hvilken handläggningen af konkursärenden tillkommer, att till rättens ombudsmän i konkurser förordna ledamöter å rådstufvurättens andra afdelningar, så och då stadgande härom innefattar ett undantag från den i förslaget förut meddelade allmänna regel att i stad ledamot af rätten ej må till dylik befattning utses, men detta förhållande ej med önskvärd tydlighet utmärkes genom den affattning förslaget erhållit, hemställer jag, att åt nämnda stadgande måtte gifvas en lydelse, hvaraf dess berörda egenskap af undantag uppenbart framgår.

I öfrigt lemnar jag förslaget utan anmärkning.»

Justitierådet *Hammar skjöld*, med hvilken justitieråden *Ahlgren* och *Norberg* instämde, utlät sig:

»Ur förslagets ordalag framgår ej med full klarhet huruvida den, som blifvit förordnad till rättens ombudsman men derefter kommer i den ställning, att han dämera ej skulle kunnat dertill utses, skall frånträda det uppdrag, han redan fått, med andra ord huruvida förbudet afser blott att utses till, men ej att vara rättens ombudsman. Samma otydlighet vidlåder nuvarande lagtext. Men den får större vikt, om genom förslagets upphöjande till lag ett ökadt antal personer blifva obehöriga till uppdraget. Med förslagets grunder torde vara mest enligt, att man skall vara pliktig att afgå från den befattning såsom rättens ombudsman, till hvilken man ej längre skulle kunnat utses. Men detta borde tydligt framgå ur lagens ordalag. Kanske vore emellertid, om jag rätt tolkat förslagets mening, en öfvergångsbestämmelse önskvärd, då det torde vara nog hårdt och i vissa

fall opraktiskt att genom en lagförändring framtvinga afgang af rättens ombudsmän, som blifvit förordnade med stöd af förutvarande lag.

I andra punkten förbjödes att, i stad, till rättens ombudsman utse ledamot af rätten. Ordalagen äro sådana, att inga städer synas undantagna. I fortsättningen af samma punkt finnes emellertid ett nytt dylikt förbud för vissa städer, ehuru blott för viss afdelning af rätten derstädes. Sistnämnda stadgande synes bort uttryckas såsom hvad det rätteligen är, nemligen ett undantag från eller en inskränkning uti det föregående.»

Justitierådet *Hernmarck* yttrade: »Förslaget uppställer såsom regel, att ledamot af stadsdomstol ej må förordnas till rättens ombudsman, men medgifver derifrån det undantag, att i stad, der konkursärenden höra till särskild afdelning af rätten, ledamot af annan afdelning af rätten får utses till sagda befattning. I betraktande af hvad inom Riksdagen blifvit anfördt till stöd för den ifrågavarande lagförändringen synes lämpligheten af omförmälda undantag vara i hög grad tvifvelaktig. Det har icke heller veterligen blifvit ens uppgifvet, att stadgandet derom skulle vara af något verkligt behof påkalladt, och då dessutom, derest detsamma blefve gällande, förbudet för ledamot af konkursafdelningen att bekläda ombudsmannabefattningen lätt skulle kunna, genom en omflyttning af ledamöterna på rättens särskilda afdelningar, kringgå, anser jag mig böra tillstyrka, att orden »eller der konkursärenden» till och med »af den afdelning» må ur lagtexten uteslutas; men i öfrigt lemnas förslaget af mig utan anmärkning.»

Ex protocollo:

Carl Boheman.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott lördagen den 9 januari 1897

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
 Statsråden: friherre ÅHERHJELM,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 friherre RAPPE,
 CHRISTERSON,
 WERSÄLL,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 Justitieråden: CLAËSON,
 PETERSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt föredrog i underdånighet:

Högsta domstolens yttrande öfver det genom nådigt beslut den 22 november 1895 till högsta domstolens utlåtande öfverlemnade, i statsrådsprotokollet för nämnda dag intagna förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862;

och anförde föredragande departementschefen härefter:

»Emot ifrågavarande lagförslags innehåll har af högsta domstolens fleste ledamöter anmärkts, att föreskrift borde meddelas derom, att, i händelse den, som blifvit till rättens ombudsman utsedd, sedermera komme

i den ställning, att han dåmera icke kunnat dertill förordnas, det lemnade uppdraget skulle upphöra, och, i sammanhang härmed, att en öfvergångsbestämmelse vore önskvärd till förekommande af rubbningar i de vid tiden för den nya lagens trädande i kraft redan meddelade ombudsmannauppdrag.

Lika med högsta domstolens fleste ledamöter anser äfven jag, att, om en till rättens ombudsman utsedd person sedermera kommer att inom samma domstol intaga en sådan ställning, att han icke vidare kan till ombudsman förordnas, han i allmänhet bör frånträda ombudsmannauppdraget. Men häraf följer enligt mitt förmenande icke, att i sammanhang med den nu förevarande lagändringen ett uttryckligt stadgande i angifna syftning bör införas. Ett sådant stadgande skulle nemligen lätt kunna föranleda helt och hållet onödiga svårigheter, t. ex. i det fall, att vid tillfälligt förhinder för ordinarie domhufvanden det ifrågakommer att till hållande af ransakning med häktad person förordna någon, som under samma domstol innehar ombudsmannauppdrag. Å andra sidan torde äfven utan uttrycklig lagbestämmelse utväg finnas att stäfja verkliga missbruk. Med afseende härå torde jag få erinra, hurusom jemväl den nu gällande föreskriften om rättens ordförandes obehörighet till ombudsmannabefattning efter sin ordalydelse endast medför hinder för ordföranden att förordnas till rättens ombudsman, men att detta, såsom af justitieombudsmannens år 1894 afgifna embetsberättelse framgår, icke hindrat, att ansvar ådömts en t. f. domhufvande, som qvarstått i sin före domareförordnandet erhållna befattning såsom rättens ombudsman. Den omständigheten, att, enligt förevarande lagförslag, i stad icke blott rättens ordförande, utan äfven annan ledamot af rätten är obehörig att förordnas till rättens ombudsman, torde icke kunna anses öka behovet af uttrycklig föreskrift om skyldighet att vid inträdande obehörighet frånträda ombudsmannauppdrag. Någon anmärkning i denna riktning framställdes icke heller inom högsta domstolen vid granskning af det lagförslag i ämnet, som af 1895 års Riksdag för dess del antogs, och som ännu mera än det förevarande inskränkte behörigheten att till rättens ombudsman förordnas.

Af tre högsta domstolens ledamöter har vidare yrkats, att den föreslagna särskilda bestämmelsen med afseende å sådana rådstufvurätter, som arbeta på flera afdelningar, måtte uteslutas. Ett sådant uteslutande finner jag mig emellertid redan af den anledning förhindrad att förorda, att lagen härigenom skulle — såsom vid ärendets föregående behandling af dåvarande departementschefen framhållits — komma att sakna önskvärd tydlighet. Att för öfrigt de anledningar till olägenheter och missförhållanden, som anförts till stöd för ett förbud mot domstolsledamots förordnande till rättens ombudsman under den domstol, som han tillhör, icke kunna anses

vara för handen i fråga om ledamöter å andra domstolsafdelningar än den, som handlägger konkursärenden, torde vara uppenbart.

Deremot synes den af högsta domstolens fleste ledamöter framställda erinran med afseende på formen för ifrågavarande undantagsbestämmelse böra föranleda en redaktionel ändring af densamma.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst det i enlighet med nu uttalade åsigter omarbetade lagförslaget, hemställde han, att detsamma måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, för Riksdagen till antagande framläggas.

Justitierådet Claëson åberopade hvad han vid förslagets granskning i högsta domstolen yttrat i de delar det nu framlagda förslaget afveke från de af honom uttalade åsigter.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till föredragande departementschefens hemställan;

Och täcktes, med bifall till denna hemställan, Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition i ämnet af den lydelse bilagan D vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Aug. von Hartmansdorff.